

Bibliografija Julija Makanca (1904 – 1945)

PETAR MACUT

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
Područni centar Vukovar

UDK 012 Makanec, J.
1(091)(497.5)"19"
Pregledni rad
Primljen: 1. 8. 2015.
Prihvaćen: 28. 10. 2016.

Sažetak

Bibliografija tiskanih radova dr. Julija Makanca (1904 – 1945), objavljena u ovom radu, sadržava 164 bibliografske jedinice, dok je bibliografija koju je objavio Enis Zebić, premda je pretendirala na cjelovitost, sadržavala 65 jedinica. Iako nije konačna, priložena bibliografija nudi novi i bolji temelj da se Makančev filozofski prinos ocijeni i smjesti u kontekst hrvatske filozofije 20. stoljeća.

Osim toga, ova bibliografija omogućuje periodizaciju njegova djela u tri razdoblja: u prvom razdoblju 1923–1934. Makanec pretežito surađuje u *Jutarnjem listu* i *Obzoru*, glasilima liberalne provenijencije, u drugom 1935–1940. pretežito objavljuje u izdanjima Matice hrvatske, a u trećem 1941–1945. pretežito u izdanjima Ustaškoga pokreta.

U skladu s tom periodizacijom može se podijeliti i Makančevo filozofsko djelo. U prvom razdoblju Makanec objavljuje 14 članaka, od kojih su čak osam prikazi ili ogledi uz recentna filozofska izdanja Alberta Bazale, Sime Markovića, Miguela de Unamuna, Pavla Vuk-Pavlovića i Karla Jaspersa, u drugom razdoblju objavljuje samo pet članaka, ali dvije knjige: *Marksistička filozofija prirode* (1938) i *O podrijetlu i smislu države* (1939), a u trećem, ratnom razdoblju 13 članaka i knjigu *Razvoj državne misli od Platona do Hegela* (1943).

Gljučne riječi: Julije Makanec, bibliografija, hrvatska filozofija 20. stoljeća, filozofija politike, filozofija povijesti; Albert Bazala, Sima Marković, Miguel de Unamuno, Pavao Vuk-Pavlović, Karl Jaspers, Marx, Platon, Hegel

Uvod

Julije Makanec hrvatski je filozof koji je objavljivao tekstove od 1923. do 1945. godine. U svom relativno kratkom, ali intelektualno i politički inten-

živnom životu napisao je nekoliko knjiga i mnoštvo članaka. Iako je o njemu od 2006. godine objavljeno nekoliko znanstvenih radova koji obrađuju razne aspekte njegova života i djela, te čak i jedna monografija, prema mojim spoznajama, ti se znanstveni radovi ne oslanjaju na cjelinu njegovih tiskanih spisa, jer dosad nije objavljena bibliografija koja s jednakom pomnjom obrađuje sva razdoblja njegova života.¹

Do danas u radovima hrvatskih povjesničara filozofije možemo pronaći dva pokušaja Makančeve bibliografije, s tom razlikom što Pavo Barišić 1993. godine nije imao ambiciju biti sveobuhvatan,² nego samo pružiti prvu i osnovnu informaciju i polazište za daljnje istraživanje, dok je Enis Zebić 2013. godine izričito ustvrdio:

»Dosad objavljene bibliografije Makančevih radova na žalost ne pobrajaju sva njegova zasebno tiskana djela, niti daju cjeloviti pregled tekstova u periodici, stoga objavljujemo cjelovitu bibliografiju.«³

Osnovni podaci iz biografije Julija Makanca

Julije Makanec rođen je 19. rujna 1904. godine u Sarajevu. Osnovnu i srednju školu pohađao je diljem Austro-Ugarske monarhije (Stolac, Sanski Most), odnosno Kraljevine SHS (Osijek i Bihać). Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu upisao je 1922. godine filozofiju, diplomirao je 1926. godine da bi već

¹ Važniji članci o Juliju Makancu ili o njegovu radu i životu jesu: Višeslav Aralica, »Tri sudbine nacionalnih hrvatskih intelektualaca: Vinko Krišković, Julije Makanec, Ivo Bogdan«, u: Nada Kisić Kolanović, Mario Jareb i Katarina Spehnjak (ur.) 1945. – *razdjelnica hrvatske povijesti* (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2006), pp. 415–421; Zdravko Dizdar, »Bjelovarski ustanak od 7. do 10. travnja 1941. godine«, *Časopis za suvremenu povijest* 39/3 (2007), pp. 581–609; Enis Zebić, »Julije Makanec – razumijevanje filozofije države i politike u radovima do 1941. godine«, *Filozofska istraživanja* 27/1 (2007), pp. 179–194; Željko Karaula, »Gradski načelnici Bjelovara (1871.–1945.)«, *Cris* 13/1 (2011), pp. 214–215; Petar Macut, »Julije Makanec kao duhovni odgajatelj Ustaške mladeži«, u: Drago Roksandić i Ivana Cvijović Javorina (ur.), *Intelektualci i rat 1939–1945: Zbornik radova s Desničinih susreta 2012.* (Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Centar za komparativnohistorijske i interkulturene studije, 2013), pp. 147–161; Enis Zebić, *Od liberalnog do autoritarnog – filozofija politike Julija Makanca* (Zagreb: Antibarbarus, 2013); Željko Karaula i Ivica Miškulin, »Jedan prilog za političku biografiju: Zapisnik sa saslušanja dr. Julija Makanca od 26. svibnja 1945. godine«, *Cris* 16/1 (2014), pp. 77–85.

² Julije Makanec, *Uvod u filozofiju povijesti* (Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 1993). Pogovor Pave Barišića na kraju kojega je navedeno nekoliko značajnijih Makančevih djela nalazi se na pp. 191–195.

³ »Bibliografija radova Julija Makanca«, u: Enis Zebić, *Od liberalnog do autoritarnog. Filozofija politike Julija Makanca*, (Zagreb: Antibarbarus, 2013), pp. 229–232, na p. 229, u bilješci 820.

1927. godine doktorirao. U Hrvatskoj je, uz Alberta Bazalu, najmlađi doktor filozofije do danas.⁴

U hrvatski kulturni prostor ulazi s devetnaest godina objavljujući u mnogim hrvatskim dnevnim i tjednim listovima. Raspon je njegovih tema vrlo širok, a temeljne su mu preokupacije politika i filozofija, uz osvrte na književnost kojoj se povremeno vraćao.⁵

Gotovo cijelu svoju profesionalnu karijeru Makanec će provesti kao odgojitelj mladeži. Prije Drugoga svjetskoga rata predavat će na nekoliko gimnazija i srednjih škola diljem Kraljevine SHS/Jugoslavije: 1927–1929. Petrinja, 1929–1931. Koprivnica, 1932. Leskovac, 1933–1934. Bjelovar, 1935–1936. Virovitica, 1937–1938. Knjaževac, 1939. Karlovac, 1940. ponovno Bjelovar. Na mjestu ravnatelja gimnazije u Bjelovaru zateći će ga i početak travanjskih događaja 1941. godine.⁶ Uskoro će rad s učenicima u gimnaziji zamijeniti radom u organizaciji Ustaške mladeži.⁷ U toj organizaciji zauzimat će istaknuta mjesta, a s mjesta pročelnika za duhovni odgoj Ustaške mladeži prijeći će na Mudroslovni fakultet u ožujku 1943. godine.⁸ Pola godine kasnije postaje ministrom prosvjete. Tu je poziciju zadržao do svibnja 1945. godine i zbog nje je na kratkotrajnom suđenju osuđen na smrt i pogubljen.⁹

⁴ Usp. Tomislav Bracanović, »Doktorske disertacije iz filozofije u Hrvatskoj (1880.–1989.)«, *Prolegomena* 2/2 (2003), pp. 277–288, na p. 280: »S 23 godine doktorirao je Albert Bazala; s 24 Vladimir Filipović; s 25 godina Marija Brida; <...>«. Uz ime Alberta Bazale Bracanović ne spominje i Julija Makanca, koji također onamo pripada.

⁵ Primjerice: »Matoš i dekadencija«, *Obzor* (Zagreb) 65 (1924), br. 79, pp. 1–2; »Mor. Fantastična pripovijest Đure Sudete (Zagreb, 1930.)«, *Jutarnji list* (Zagreb) 19 (1930), br. 6719, p. 10; »Pjesma prognanika«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 3, p. 3. itd.

⁶ Makanec je u siječnju 1940. ponovo imenovan profesorom u Bjelovarskoj gimnaziji, u kojoj iste godine postaje i ravnatelj, da bi u studenom postao i načelnik grada Bjelovara. Usp. Karaula, »Gradski načelnici Bjelovara (1871–1945)«, pp. 214–215.

⁷ Prvu službenu dužnost u Ustaškom pokretu Makanec je dobio 21. svibnja 1941. kad je imenovan logornim pobočnikom za grad Bjelovar. Već u studenom iste godine postaje stožernikom za mušku ustašku mladež stožera Bilogora, da bi 8. siječnja 1942. godine bio imenovan odjelnim upraviteljem za duhovni odgoj u Upravnom zapovjedništvu Ustaške mladeži u Zagrebu. Na toj poziciji ostaje do ožujka 1943. godine kada je imenovan izvanrednim profesorom na Mudroslovnom fakultetu u Zagrebu. Usp. Petar Macut, »Julije Makanec kao duhovni odgajatelj Ustaške mladeži«, pp. 152–155.

⁸ Usp. *Alma Mater Croatica* 5/10–11 (1943), p. 117.

⁹ Usp. Vladimir Geiger, Mate Rupić, Mario Kevo, Egon Kraljević, Zvonimir Despot (ur.), *Partizanska i komunistička represija i zločini u Hrvatskoj 1944.–1946. Dokumenti: Zagreb i središnja Hrvatska* (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2008), p. 347.

Također vidi: Petar Macut, »Julije Makanec kao duhovni odgajatelj Ustaške mladeži«, pp. 147–148; Željko Karaula i Ivica Miškulin, »Jedan prilog za političku biografiju: Zapisnik sa saslušanja dr. Julija Makanca od 26. svibnja 1945. godine«, *Cris* 16/1 (2014), pp. 77–85.

Knjige i brošure Julija Makanca

Julije Makanec bio je vrlo plodan i neumoran autor koji je iza sebe ostavio mnoštvo članaka i tekstova rasutih po mnogobrojnoj periodici od 1923. do 1945. godine. Iako su u priloženoj bibliografiji popisana sva nama poznata djela, nije moguće staviti točku na kraju ovoga niza. Naime gotovo je sigurno da je Makanec objavio poneki članak koji se nalazi u časopisima ili novinama koje su teško ili jedva dostupne zainteresiranim istraživačima, pa je stoga nužan oprez prilikom konstatiranja da smo popisali sva njegova napisana djela i članke.

Koliko god moramo biti oprezni što se tiče ukupnog broja objavljenih članaka, toliko možemo biti sigurni da smo utvrdili konačan broj njegovih knjiga i brošura koje je napisao tijekom nešto više od dvadeset godina stvaralaštva. Prije 10. travnja 1941. godine Makanec je tiskao dvije svoje knjige u nakladi Matice hrvatske: *Marksistička filozofija prirode* (1938)¹⁰ i *O podrijetlu i smislu države: Uvod u noviju filozofiju države* (1939).¹¹ Ako nastavimo nabrajati knjige, onda moramo spomenuti njegovo djelo iz 1942. godine *Veličina i propast kraljevstva hrvatskoga*.¹² Knjigu je izdala Promičba Ustaške mladeži kao prvi svezak niza *Hrvatska kroz vjekove*. Izborom u zvanje izvanrednog profesora filozofije na katedri za filozofiju i sociologiju tadašnjega Mudroslovnog fakulteta 1943. godine Makanec se opet kratko usredotočio na filozofiju te je objavio knjigu *Razvoj državne misli od Platona do Hegela*.¹³ Iste je godine pripremio za tisak i svoja predavanja o filozofiji povijesti, koja će čekati punih pedeset godina da ugledaju svijetlo dana. Uredio ih je, objavio i pogovorom popratio Pavo Barišić 1993. godine.¹⁴

Paralelno s filozofskim radom tekla je i Makančeva politička djelatnost, osobito publicistička. Tome u prilog govori i objava priručnika za državno-političku nastavu Radne službe *Priručnik državno-političke nastave. Svezak I. Politička nastava*, u kojem su skupljeni neki njegovi već objavljeni eseji, uz nekolicinu novih.¹⁵ Sljedeće godine tiskana je zbirka njegovih političkih eseja

¹⁰ Julije Makanec, *Marksistička filozofija prirode* (Zagreb: Matica hrvatska, 1938).

¹¹ Julije Makanec, *O podrijetlu i smislu države. Uvod u noviju filozofiju države* (Zagreb: Matica hrvatska, 1939).

¹² Julije Makanec, *Veličina i propast kraljevstva hrvatskoga* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, Zagreb).

¹³ Julije Makanec, *Razvoj državne misli od Platona do Hegela* (Zagreb: Ustaški nakladni zavod, 1943).

¹⁴ Julije Makanec, *Uvod u filozofiju povijesti*, priredio Pavo Barišić (Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 1993).

¹⁵ Julije Makanec, *Priručnik državno-političke nastave. Svezak I. Politička nastava*. (Zagreb: Državna radna služba, 1943). Priručnik sadržava sljedeće eseje: Uzpon i slom liberalne

Hrvatski vidici, koje je probrao i za tisak priredio Vinko Nikolić.¹⁶ Iste 1944. godine, u obliku knjige u luksuznom izdanju pod naslovom *Entwicklung des kroatischen Nationalismus*,¹⁷ prevedeno je i tiskano pet Makančevih eseja na njemačkom jeziku. Svi ti eseji napisani su nakon travnja 1941. godine.

Sve Makančeve brošure pripadaju ratnom razdoblju. Ukupno ih je pet: *Ustaške vrline*,¹⁸ *Poglavnik o boljševizmu*,¹⁹ *Veliko razkršće*,²⁰ *Politički sustavi*²¹ i *Komunistički značaj partizanstva*.²²

Iako ćemo u bibliografiji djela Julija Makanca ovdje navedene knjige i brošure susresti još jednom, bilo je potrebno razlikovati ih jer iz same bibliografske jedinice nije jasno radi li se o knjizi ili brošuri.²³

---

demokracije; Marksizam i boljševizam; Idejni temelji fašizma; Nacionalni socijalizam; Ideologija ustaškog pokreta; Veliko raskršće; Ante Starčević; Nacionalizam Stjepana Radića; Dr. Milan Šufflay; Temelji Poglavnikove politike; Hrvatska oslobodilačka borba; Ustaška načela.

¹⁶ Julije Makanec, *Hrvatski vidici. Nacionalno-politički eseji* (Zagreb: Društvo hrvatskih srednjoškolskih profesora, 1944). Ova zbirka sadrži sljedeće eseje: »Put hrvatskog nacionalizma«, »Europski okvir hrvatske politike«, »Europski duh i marksizam«, »Razmišljanja o hrvatskom preporodu«, »Ante Starčević«, »Nacionalizam Stjepana Radića«, »Temelji Poglavnikove politike«, »Duša pokreta«, »Nacija i država«, »Marksizam i država«, »Uzpon i slom liberalne demokracije«, »Marksizam i boljševizam«, »Komunistički značaj partizanstva«, »Priroda i duh«, »Poviesti i vječnost«, »Prosvjeta u razdoblju kušnje«, »Kultura i država«, »Škola i ličnost«, »Vriednost i pravo«, »Veliko razkršće«.

¹⁷ Julije Makanec, *Entwicklung des kroatischen Nationalismus* (Zagreb: Ministarstvo vanjskih poslova, 1944). Knjiga sadrži sljedeće eseje: »Die grosse Wegscheide«, »Ante Starčević«, »Der Nationalismus des Stjepan Radić«, »Dr. Milan Šufflay«, »Die Politik des Poglavnik und ihre Grundlagen«. Radi se dakle o prijevodu brošure *Veliko razkršće* na njemački jezik. Prijevod je luksuzno opremljen i proteže se na ukupno 103 stranice. U izvornoj brošuri tekst zauzima tek 47 stranica.

¹⁸ Julije Makanec, *Ustaške vrline* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, 1942).

¹⁹ Julije Makanec, *Poglavnik o boljševizmu* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, 1942).

²⁰ Julije Makanec, *Veliko razkršće* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, 1943). Objavljeni su sljedeći eseji: »Veliko razkršće«, »Ante Starčević«, »Nacionalizam Stjepana Radića«, »Dr. Milan Šufflay«, »Temelji Poglavnikove politike«.

²¹ Julije Makanec, *Politički sustavi* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, 1943).

²² Julije Makanec, *Komunistički značaj partizanstva. Govor ministra narodne prosvjete dra Julija Makanca na velikoj političkoj skupštini u Zagrebu 11. XI. 1943.* (Zagreb: Hrvatski tiskarski zavod, 1944).

²³ Za razlikovanje brošure od knjige preuzimam standardnu UNESCO-vu definiciju (preporuku) koja kaže da je knjiga tiskana omeđena publikacija koja sadrži najmanje 49 stranica ne brojeći korice. Brošura sadrži sve karakteristike knjige, a opseg joj se kreće od najmanje 5 do najviše 48 stranica.

Bibliografija Julija Mankanca

Ako želi upoznati opus neke osobe koju će istraživati, znanstvenik će prvo posegnuti za njegovom bibliografijom. Sastavljanje bibliografije zahtjevan je i vrlo odgovoran zadatak koji je često podcijenjen. Ako postoji bibliografija pojedinih filozofa i intelektualaca, kao što je npr. u ovome časopisu objavljena bibliografija Krune Krstića,²⁴ znanstvenik može pouzdano i sigurno krenuti u istraživanje.

Napomena: znak * na kraju bibliografske jedinice označava da ta bibliografska jedinica nedostaje u bibliografiji Julija Mankanca u knjizi Enisa Zebića.

1923.

- »Etičke ideje u hrvatskom seljačkom pokretu«, *Hrvatski list* (Osijek) 4 (1923), br. 186, pp. 2–3.*
- »Etičke ideje u hrvatskom seljačkom pokretu«, *Hrvatski list* (Osijek) 4 (1923), br. 187, pp. 2–3.*
- »Etičke ideje u hrvatskom seljačkom pokretu«, *Hrvatski list* (Osijek) 4 (1923), br. 188, pp. 2–3.*
- »Etičke ideje u hrvatskom seljačkom pokretu«, *Hrvatski list* (Osijek) 4 (1923), br. 189, pp. 2–3.*²⁵
- »Ferrero o odnosima između Europe i Azije«, *Jutarnji list* (Zagreb) 12 (1923), br. 4109, p. 6. *²⁶
- »III. intimno muzičko veče. Bethoven – Op. 18. IV. c-mol; op. III c-dur; Lirski ciklus: ‘Auf die ferne Geliebte’«, *Hrvat* (Zagreb) 5 (1923) br. 1091, p. 4. *²⁷

1924.

- »U sumraku svijesti (Povodom knjige A. Bazale o okultizmu)«, *Hrvat* (Zagreb) 4 (1924), br. 1424, p. 7.
- »Duša«, *Hrvatski list* (Osijek) 5 (1924), br. 186, pp. 1–2.

²⁴ Mladen Švab, »Građa za bio-bibliografiju Krunoslava Krstića – u povodu 90-godišnjice rođenja«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 21 (1995), pp. 315–334.

²⁵ *Hrvatski list* dnevne su novine iz Osijeka koje su izlazile od 1920. do 1945. godine. Kompletne godišta moguće je pronaći u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.

²⁶ *Jutarnji list* ugledne su dnevne novine iz razdoblja Kraljevine Jugoslavije koje izlaze od 1912. do 1941. godine. Izdavao ih je konzorcij Tipografija iz Zagreba. Također ih je moguće konzultirati u NSK.

²⁷ *Hrvat* su zagrebačke dnevne novine koje su izlazile od 1918. do 1929. godine. Izdavala ih je Nakladna zadruga hrvatske zajednice iz Zagreba.

- »Moral i politika«, *Hrvat* (Zagreb) 6 (1924), br. 1211, p. 1.
- »Stefan George, povodom 25-godišnjice prvog izdanja njegovih programa«, *Obzor* (Zagreb) 15 (1924), br. 63, pp. 1–3.²⁸
- »Matoš i dekadencija«, *Obzor* (Zagreb) 65 (1924), br. 79, pp. 1–2.
- »Oko Dvornikovićeve studije o Hamletu«, *Obzor* (Zagreb) 65 (1924), br. 112, pp. 1–2.
- »Mučenik misli. K 80-godišnjici rođenja F. Nietzschea (s portaitom)«, *Obzor* (Zagreb) 65 (1924), br. 127, pp. 1–2.
- »Filozofska kultura«, *Obzor* (Zagreb) 65 (1924), br. 174, pp. 1–3.
- »Teorija relativiteta, povodom knjige dr. Sime Markovića o Einsteinovoj teoriji«, *Obzor* (Zagreb) 65 (1924), br. 295, pp. 1–3.
- »Borba spolova. Arhibašev: Premijera dne 6. rujna 1924.«, *Hrvatski list* (Osijek) 5 (1924), br. 214, pp. 2–3.*
- »La maitresse servante«, *Hrvatski list* (Osijek) 5 (1924), br. 189, p. 2.*
- »Umjetničke priredbe za vrijeme euharističkog kongresa u Osijeku, Večera kralja Baltazara. – Posvetilište Žrtva Abrahamova«, *Hrvatski list* (Osijek) 5 (1924), br. 195, pp. 2–3.*
- »Požar strasti. Premijera dne 2. rujna 1924.«, *Hrvatski list* (Osijek) 5 (1924), br. 210, p. 2.*
- »Radić govori!«, *Hrvatski list* (Osijek) 5 (1924), br. 205, pp. 2–3.*
- »S duhom vremena«, *Hrvatski list* (Osijek) 5 (1924), br. 213, pp. 1–2.*

1925.

- »Gerhart Hauptmann«, *Obzor* (Zagreb) 66 (1925), br. 20, p. 4.
- »Iz nauke i filozofije, napisao dr. Sima Marković, Beograd 1925.«, *Obzor* (Zagreb) 66 (1925), br. 58, p. 2.
- »Oswald Spengler«, *Obzor* (Zagreb) 66 (1925), br. 240, pp. 2–4.
- »Luđakovo herojstvo«, *Hrvat* (Zagreb) 7 (1925), br. 1599, p. 3.*
- »Luđakovo herojstvo«, *Hrvat* (Zagreb) 7 (1925), br. 1601, p. 3.*
- »Prozor na vjetru«, *Hrvat* (Zagreb) 7 (1925), br. 1751, p. 4.*

1926.

- »Unamunov problem, povodom njemačkog prijevoda Unamunovog djela 'O tragičnom osjećaju života'«, *Obzor* (Zagreb) 67 (1926), br. 144, p. 2.
- »Mrtvac u ugljenu«, *Hrvat* (Zagreb) 7 (1926), br. 1929, p. 5.*

²⁸ *Obzor* je vrlo utjecajni dnevnik koji je izlazio u Zagrebu od 1920. do 1941. godine. Izdavač je bio Hrvatski štamparski zavod iz Zagreba.

»Spoznaja i spoznajna teorija, napisao dr Vuk Pavlović, izdao potporom Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1926.«, *Obzor* (Zagreb) 67 (1926), br. 118, p. 2.

1927.

»Profesor na ljetovanju«, *Savremenik* (Zagreb) 20 (1927), br. 9–10, pp. 405–422.²⁹

1928.

»Tolstojev put«, *Hrvat* (Zagreb) 9 (1928), br. 2690, pp. 21–23.*
 »Estetski doživljaj«, *Savremenik* (Zagreb) 21 (1928), br. 4–5, pp. 204–209.
 »Estetski doživljaj«, *Savremenik* (Zagreb) 21 (1928), br. 6, pp. 258–262.
 »Estetski doživljaj«, *Savremenik* (Zagreb) 21 (1928), br. 8–9, pp. 364–372.
 »Esej o Minnesangu«, *Književnik* (Zagreb) 1 (1928), br. 5, pp. 181–183.³⁰
 »Bezobrazluk jednog starca«, *Hrvat* (Zagreb) 9 (1928), br. 2559, p. 5.*
 »Dvije reakcije«, *Hrvat* (Zagreb) 9 (1928), br. 2564, p. 5.*
 »Nezrela ‘širokogrudnost’«, *Hrvat* (Zagreb) 9 (1928), br. 2595, p. 2.*
 »Stjepan Radić i srbijanska javnost«, *Književnik* (Zagreb) 1 (1928), br. 6, pp. 220–221.*
 »Uzroci zla«, *Hrvat* (Zagreb) 9 (1928), br. 2563, p. 5.*

1929.

»Put u propast, povodom knjige Gleise-Horstenaua ‘Die Katastrophe’, Amalthea Verlag, Zürich-Leipzig-Wien 1929. (o propasti Austro-ugarske monarhije)«, *Književnik* (Zagreb) 2 (1929), br. 9, pp. 351–352.

1930.

»Hamletov smijeh«, *Podravske novine: informativni tjednik za Koprivnicu i njezinu okolicu* (Koprivnica) 1 (1930), br. 8, p. 6.³¹
 »O ljudskoj savjesti«, *Obzor* (Zagreb) 71 (1930), br. 296, pp. 2–3.

²⁹ *Savremenik* je književni časopis koji je izlazio u Zagrebu od 1906. do 1941. godine. Časopis je izdavalo Društvo hrvatskih književnika.

³⁰ *Književnik* je također književni mjesečnik koji je izlazio u Zagrebu od 1928. do 1939. godine. Izdavao ga je Milan Durman.

³¹ *Podravske novine: informativni tjednik za Koprivnicu i njezinu okolicu* lokalne su novine koje su izlazile u Koprivnici od 1930. do 1941. godine. Izdavao ih je tamošnji Klub akademičara.

- »Mor. Fantastična pripovijest Đure Sudete (Zagreb, 1930.)«, *Jutarnji list* (Zagreb) 19 (1930), br. 6719, p. 10.*
- »Mor. Fantastična pripovijest Đure Sudete (Zagreb, 1930.)«, *Podravske novine* (Koprivnica) 1 (1930), br. 32, p. 2.*
- »Remarque srednjoškolac. Friedrich Torberg, Der Schüler Gerbar hat absolviert. Berlin-Leipzig-Wien 1930.«, *Književnik* (Zagreb) 3 (1930), br. 5, pp. 238–239.*

1931.

- »Svijest o krizi; Karl Jaspers: *Die geistige Situation der Zeit*, Berlin, Leipzig 1931.«, *Obzor* (Zagreb) 72 (1931), br. 284, p. 2.

1932.

- »Nietzsche i Spengler«, *Obzor* (Zagreb) 73 (1932), br. 12, p. 2.
- »Goethe i naše vrijeme«, *Obzor* (Zagreb) 73 (1932), br. 67, pp. 2–3.*
- »Trivunčev Goethe. Dr. Miloš Trivunac, *Gete*, Beograd 1932.«, *Obzor* (Zagreb) 73 (1932), br. 5, p. 3.*

1933.³²

1934.

- »Filozofija ekonomike. Povodom knjige Friedricha Gottl-Otilienfelda *Wesen und Grundbegriffe der Wirtschaft*, Leipzig 1934.«, *Obzor* (Zagreb) 75 (1934), br. 171, p. 1.*
- »Kriza kapitalizma. Povodom knjige dra. K. Thalheima: *Werden und Wesen der modernen Wirtschaft*, Leipzig 1934.«, *Obzor* (Zagreb) 75 (1934), br. 184, p. 1.*

1935.

- »Jaspersova filozofija današnjice«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 8 (1935), br. 5, pp. 252–258.

³² Za sada nije pronađeno ni jedan Makančev tekst tiskan 1933. godine.

- »Jaspersova filozofija današnjice«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 8 (1935), br. 6, pp. 320–325.³³
- »Starčević i Strossmayer na saboru 1861.«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 8 (1935), br. 9, pp. 449–455.
- »Starčević i Strossmayer na saboru 1861.«, *Dubrava: kulturno informativni list* (Dubrovnik)³⁴ 3 (1935), br. 37, pp. 2–3.*
- »Jedna aktualna knjiga. Slobodan Jovanović: *Iz historije političkih doktrina*. (Platon, Machiavelli, Burke, Marx), Beograd 1935.«, *Obzor* (Zagreb) 76 (1935), br. 174, p. 2.*

1936.

- »Između fašizma i komunizma«, *Obzor* (Zagreb) 77 (1936), br. 256, p. 2.
- »Smrt u Malagi«, *Hrvatska smotra: za književnost, umjetnost i društveni život* (Zagreb) 4 (1936), br. 9–10, pp. 336–344.³⁵
- »Klevetnicima Zrinjskog i Frankopana«, *Jutarnji list* (Zagreb) 26 (1936), br. 8713, p. 7.*

1937.

- »Hegel i Spengler«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 10 (1937), br. 7, pp. 366–370.
- »Hegel i Spengler«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 10 (1937), br. 8, pp. 423–426.
- »O tragediji i kultu Zrinskih i Frankopana«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 10 (1937), br. 5, pp. 225–230.

1938.

- »Religija i život: Stj. Zimmermann *Religija i život*«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 9 (1938), br. 9, pp. 494–495.
- »Ličnost u današnjem svijetu«, *Hrvatsko kolo* (Zagreb) 19 (1938), knj. 19, pp. 223–236.³⁶

³³ *Hrvatska revija* ugledni je časopis koji je izdavala, i još uvijek izdaje, Matica hrvatska. U svom prvom razdoblju izlaženja u Zagrebu u kontinuitetu je izlazio od 1928. do 1945. godine.

³⁴ *Dubrava: kulturno informativni list* polumjesečnik je koji je izlazio u Dubrovniku od kraja 1933. do sredine 1936. godine.

³⁵ *Hrvatska smotra* pretežito je književni časopis, ali su u njemu tijekom gotovo dva desetljeća objavljivali gotovo svi ugledniji hrvatski intelektualci. Časopis je izlazio u Zagrebu od 1933. do 1944. godine, a izdavao ga je konzorcij *Hrvatske smotre* na čelu s Kerubinom Šegvićem.

³⁶ *Hrvatsko kolo* književni je časopis Matice hrvatske koji je izlazio od 1905. do 1955. godine.

»Razmišljanja o hrvatskom preporodu«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 11 (1938), br. 5, pp. 1–4.
Marksistička filozofija prirode (Zagreb: Matica hrvatska, 1938).

1939.

O podrijetlu i smislu države. Uvod u noviju filozofiju države (Zagreb: Matica hrvatska, 1939).

1940.³⁷

1941.

- »Ustanak u Bjelovaru. Sjećanje na bjelovarske događaje 8.–10. travnja 1941.«, *Hrvatski narod: glasilo Hrvatskog ustaškog pokreta* (Zagreb) 3 (1941), br. 229, p. 5.^{38*}
- »Ustanak u Bjelovaru. Sjećanje na bjelovarske događaje 8.–10. travnja 1941.«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 3 (1941), br. 230, p. 6.*
- »Ustanak u Bjelovaru. Sjećanje na bjelovarske događaje 8.–10. travnja 1941.«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 3 (1943), br. 231, pp. 7–8.*
- »Hrvatska država«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 1, p. 1.³⁹
- »Govor načelnika hrvatskim vojnicima«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 1, p. 3. *
- »Naše misli«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 1, p. 5.*
- »Proslava rođendana vođe njemačkog Reicha. Drugarsko veče njemačkih i hrvatskih časnika. Govori načelnika dra Julija Makanca«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 2, p. 2.*
- »Domovini«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 2, p. 6.*
- »Pjesma prognanika«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 3, p. 3.*
- »Ustaška načela«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 4, p. 1.*
- »Hrvatska je narodna duša progovorila«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 7, pp. 1–2.*

³⁷ Za sada nije pronađeno ni jedno Makančevo djelo tiskano 1940. godine.

³⁸ *Hrvatski narod* dnevne su novine, glavno glasilo Ustaškog pokreta, koje su izlazile od 10. travnja 1941. do 6. svibnja 1945. godine. Prije negoli su postale dnevnik, od 1939. do 1940. izlazile su kao tjednik kojemu je glavni urednik bio Mile Budak.

³⁹ *Nezavisna Hrvatska* tjednik je koji je tijekom Nezavisne Države Hrvatske izlazio iz Bjelovaru. Prvi broj izašao je 19. travnja 1941. godine. Promijenio je ime u *Bilogora* 12. rujna 1942, a prestao je s izlaženjem 26. lipnja 1943. godine.

- »Samoća«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 17, p. 4.*
- »Osjećaj odgovornosti i časti«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 21, p. 4.*
- »Poglavnik o komunizmu«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 25, pp. 3–4.*
- »Misao 'Pomoći'. Govor dra Julija Makanca prilikom otvorenja akcije 'Pomoći' u Bjelovaru dne 23. studenoga t.g.«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 33, pp. 1–2.*
- »Budućnost Hrvatske u Novoj Europi«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 1 (1941), br. 36, p. 1.*

1942.

- »Duša pokreta. Razmatranje u povodu rasprave prof. Ivana Oršanića 'O pokretu i vodi pokreta'«, *Hrvatska smotra* (Zagreb) 10 (1942), br. 10, pp. 569–577.
- »Filidina gozba«, *Spremnost: misao i volja ustaške Hrvatske* (Zagreb) 1 (1942), br. 24, p. 10.⁴⁰
- »Auktoritativni sustav«, *Spremnost* (Zagreb) 1 (1942), br. 24, p. 2.
- »Nacionalizam Stjepana Radića«, *Spremnost* (Zagreb) 1 (1942), br. 25, p. 2.
- »Put hrvatskog naroda do slobode«, *Spremnost* (Zagreb) 1 (1942), br. 31, p. 2.
- »Zrinjski u Sigetu«, *Spremnost* (Zagreb) 1 (1942), br. 43, p. 11.
- »Filozofija i svijet«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 15 (1942), br. 1, pp. 2–9.
- »Nacionalizam Stjepana Radića«, *Prosvjetni život: glasilo Ministarstva nastave – Državnog zavoda za narodnu prosvjetu i Hrvatskog saveza uljudbenih i prosvjetnih društava* (Zagreb) 1 (1942), br. 4–5, pp. 204–206.⁴¹
- »Temelji duhovnog odgoja ustaške mladeži«, *Plava revija: hrvatski omladinski mjesečnik* (Zagreb) 2 (1942), br. 5, pp. 161–167.⁴²
- »Hrvatski ustaški pokret«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 2 (1942), br. 37, p. 2.*

⁴⁰ *Spremnost* je bila najugledniji, urednički i grafički najopremljeniji tjednik u razdoblju NDH. U njemu su objavljivali vodeći hrvatski intelektualci, ne nužno ustaše i simpatizeri ustaškog režima. Izlazio je od ožujka 1942. do svibnja 1945. godine u Zagrebu. Usp. Trpimir Macan, *Spremnost* (Zagreb: Matica hrvatska, 1998).

⁴¹ *Prosvjetni život: glasilo Ministarstva nastave – Državnog zavoda za narodnu prosvjetu i Hrvatskog saveza uljudbenih i prosvjetnih društava* mjesečnik je koji sadržava brojne korisne informacije o životu i radu mnogih osoba vezanih za prosvjetni život u NDH. Izlazio je od srpnja 1942. do travnja 1945. godine u Zagrebu.

⁴² *Plava revija* mjesečnik je za mladež koji je počeo izlaziti 1940. godine, dakle prije osnutka NDH, ali je nakon 10. travnja postao dijelom periodičnih publikacija Ustaške mladeži. Izlazio je u Zagrebu do 1943. godine.

- »Rad ustaške mladeži u Bjelovaru u studenom i prosincu«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 2 (1942), br. 37, p. 2.*
- »Komunizam i seljaštvo. Govor Dr. Julija Makanca na prosvjetnom sastanku radničke Ustaške mladeži, održanom u prostorijama HRS-a 11.o.mj.«, *Nezavisna Hrvatska* (Bjelovar) 2 (1942), br. 39, pp. 1–2.*
- »Komunizam i seljaštvo«, *Ustaška mladež: službeno glasilo Ustaške mladeži* (Zagreb) 2 (1942), br. 21, pp. 2–3.*⁴³
- »Ustaška mladež u Weimaru«, *Ustaška mladež* (Zagreb) 2 (1942), br. 29, pp. 15–16.*
- »Veliko raskršće«, *Ustaška mladež* (Zagreb) 2 (1942), br. 38, pp. 4–5.*
- »Nevezani razgovori«, *Ustaška mladež* (Zagreb) 2 (1942), br. 14–15, pp. 29–30.*
- »Predavanja izaslanika Ustaške mladeži na bečkom kongresu europske mladeži«, *Ustaška mladež* (Zagreb) 2 (1942), br. 38, pp. 19–21.*
- »Zamisao i svrha pomoći«, *Ustaška mladež* (Zagreb) 2 (1942), br. 42–43, p. 5.*
- »Duhovni odgoj Ustaške mladeži«, *Džepni godišnjak Ustaške mladeži* (Zagreb) 1 (1942), br. 1, pp. 85–86.*
- »Hrvatsko vrhovništvo. (Povodom zaključaka Hrvatskog sabora 29. listopada 1918.)«, *Hrvatski krugoval: časopis za krugovalni život* (Zagreb) 2 (1942), br. 44, p. 4.*⁴⁴
- »Snaga naroda«, *Dužnostnik: službeni list Ustaške mladeži* (Zagreb) 1 (1942), br. 8, pp. 365–366.*⁴⁵
- »Smjernice za rad odjelnim upraviteljima za duhovni odgoj«, *Dužnostnik* (Zagreb) 1 (1942), br. 2, pp. 98–100.*
- »Izvjestaj o duhovnom odgoju«, *Dužnostnik* (Zagreb) 1 (1942), br. 1, pp. 4–5.*
- »Dr. Milan Šufflay«, *Dužnostnik* (Zagreb) 1 (1942), br. 2, pp. 51–54.*
- »Ustaška mladež – važan čimbenik našeg novog pokoljenja. Ustaška mladež i hrvatsko školstvo«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 4 (1942), br. 704, p. 13.*
- Poglavnik o boljševizmu* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, 1942).
- Ustaške vrline* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, 1942).
- Veličina i propast kraljevstva hrvatskoga* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, 1942).

⁴³ *Ustaška mladež* tjednik je istoimene organizacije mladeži Ustaškoga pokreta. Časopis je izlazio za vrijeme cijeloga razdoblja trajanja NDH.

⁴⁴ *Hrvatski krugoval* mjesečnik je radiopostaje Zagreb. Naslijedio je i nastavio *Hrvatski radio list*. Izlazi cijelo vrijeme trajanja NDH.

⁴⁵ *Dužnostnik* je službeni glasnik za dužnosnike Ustaške mladeži. Izlazio je od ožujka 1942. do prosinca 1944. godine.

1943.

- »Odgovorni auktoritet i odgovorna sloboda. Put i primjer Portugala«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 47, p. 1.
- »Uzpon i slom liberalne demokracije«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 56, p. 3.
- »Marxizam i boljševizam. Još nema samonikle ruske ideje koja bi se suprotstavila žido-boljševičkoj ideji.«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 61, p. 8.
- »Odgoj vođa ustaške mladeži«, *Plava revija* (Zagreb) 3 (1943), br. 1–2, pp. 1–5.
- »Razvoj državne misli od Platona do Hegela«, *Prosvjetni život* (Zagreb) 2 (1943), br. 16–17, pp. 410–411.
- »Kant«, *Prosvjetni život* (Zagreb) 2 (1943), br. 16–17, pp. 429–433.*
- »Platonova idealna država, uz hrvatski prijevod Platonova spisa o državi i državniku«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 62, p. 3.
- »Tragična srž kulture, o duševnosti i kulturi – povodom prijevoda Sprangerovih *Oblika života* u izdanju MH«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 82, p. 11.
- »Odkriće politike (Machiavelli i machiavelizam)«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 85, p. 7.*
- »Pozvani i nepozvani«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 5 (1943), br. 879, 7. studenog 1943, pp. 1–2.*
- »Pjesma prognanika; Samoća (dvije pjesme)«, *Bilogora* (Bjelovar) 3 (1943), br. 97, p. 3.*
- »Poglavnik u poviesnoj perspektivi«, *Hrvatski krugoval* (Zagreb) 3 (1943), br. 34, p. 3.*
- »Hrvatsko rhovničtvo«, *Naraštaj slobode* (Sarajevo) 2 (1943), br. 7, p. 6.*⁴⁶
- »Komiterna i Antikomiterna«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 5 (1943), br. 849, p. 1.*
- »Nazor o svietu i političke nauke. Uz osnutak ‘Radne zajednice za nazor o svietu i političke nauke’.«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 5 (1943), br. 682, p. 3.*
- »Temelji Poglavnikove politike«, *Ustaška mladež* (Zagreb) 3 (1943), br. 6–7, p. 4.*
- »Zahtiev poviesti«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 5 (1943), br. 844, p. 1.*
- »Komunistički značaj partizanstva. Iz govora ministra narodne prosvjete Dr. Julija Makanca na velikoj političkoj skupštini u Zagrebu«, *Katolički tjednik* (Sarajevo) 19 (1943), br. 48, p. 5.*

⁴⁶ *Naraštaj slobode* časopis je koji pripada korpusu periodike koja je izlazila pod okriljem Ustaške mladeži. Časopis je izlazio od 1942. do 1944. godine.

- Priručnik državno-političke nastave*. Svezak I. *Politička nastava* (Zagreb: Državna radna služba, 1943).
- Politički sustavi* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, 1943).
- Razvoj državne misli od Platona do Hegela* (Zagreb: Ustaški nakladni zavod, 1943).
- Veliko razkršće* (Zagreb: Promičba Ustaške mladeži, 1943).

1944.

- »'Ustanak u Bjelovaru'. Sjećanje na bjelovarske događaje 8–10. IV. 1941.«, *Hrvatska smotra* (Zagreb) 12 (1944), br. 3–4, pp. 102–112.
- »Prosvjeta u razdoblju kušnje«, *Prosvjetni život* (Zagreb) 3 (1944), br. 19–21, pp. 1–2.*
- »Prosvjeta u razdoblju kušnje«, *Gospodarstvo: ogledalo hrvatskog gospodarskog života* (Zagreb) 4 (1944), br. 71, p. 7.*⁴⁷
- »Kongres 'Društva hrv. srednjoškolskih profesora': Govor ministra narodne prosvjete dr. Julija Makanca«, *Prosvjetni život* (Zagreb) 3 (1944), br. 6–7, pp. 101–104.*
- »Misli«, *Ustaška mladež* (Zagreb) 4 (1944), br. 11, p. 2.*
- »Hrvatski đaci izvršit će častno svoju dužnost prema domovini. Govor ministra narodne prosvjete dr. Julija Makanca hrvatskim učenicima na početku školske godine«, *Hrvatska mladost: časopis za zabavu i pouku hrvatske srednjoškolske mladeži* (Zagreb) 28 (1944), br. 1–2, pp. 1–2.*⁴⁸
- »Poviest i vječnost. Možemo li se smiriti u uvjerenju da sve mora imati svoj smisao«, *Spremnost* (Zagreb) 3 (1944), br. 111–112, p. 2.*
- »Put hrvatskog naroda do slobode«, *Spremnost* (Zagreb) 3 (1944), br. 132, p. 2.*
- »Državne Antunovske nagrade za godinu 1944.: Govor ministra narodne prosvjete dr. Julija Makanca«, *Prosvjetni život* (Zagreb) 3 (1944), br. 26–27, pp. 137–138.*
- »Der Weg des kroatischen Nationalismus«, *Neue Ordnung: kroatische Wochenschrift* (Zagreb) 4 (1944), br. 153, pp. 6–7.*⁴⁹

⁴⁷ *Gospodarstvo: ogledalo hrvatskog gospodarskog života* dnevne su novine koje su u prvom redu donosile informacije iz područja gospodarstva, a izlazile su u Zagrebu od 1941. do 1945. godine.

⁴⁸ *Hrvatska mladost: časopis za zabavu i pouku hrvatske srednjoškolske mladeži* časopis je namijenjen mladeži. Izlazio je u Zagrebu od 1941. do 1944/45. Nastavlja se na časopis *Omladina* koji je izlazio za vrijeme Kraljevine Jugoslavije od 1918. do 1941.

⁴⁹ *Neue Ordnung* tjednik je na njemačkom i služio je prvenstveno informiranju njemačke narodne zajednice na teritoriju NDH, a izlazio je od 1941. do 1945. godine.

- »Maja Strozzi-Pečić i Milica Mihičić prvi lovornici Hrvatskog kazališta. Govor ministra narodne prosvjete dra Julija Makanca na svečanoj proslavi u Kazalištu. (s dva portreta)«, *Nova Hrvatska* (Zagreb) 4 (1944), br. 241, p. 5.*⁵⁰
- »Narod i vojska. Vriedi samo ona vojska koja je kadra natjerati strah u žile protivniku, a to je hrvatska vojska. Govor ministra prosvjete dra Julija Makanca na skupštini u Zemunu«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 6 (1944), br. 1151, p. 2.*
- »Poglavnik i boljševizam«, *Gospodarstvo* (Zagreb) 4 (1944), br. 155, pp. 7–8.*
- »Smrt u Malagi«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 6 (1944), br. 1085, p. 2.*
- »Povodom rumunjskog broja ‘Hrvatske revije’«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 17 (1944), br. 3, p. 113.
- Entwicklung des kroatischen Nationalismus* (Zagreb: Ministarstvo vanjskih poslova, 1944).
- Hrvatski vidici. Nacionalno-politički eseji*, uredio Vinko Nikolić (Zagreb: Hrvatska školska knjižnica, 1944).
- Komunistički značaj partizanstva* (Zagreb: Hrvatski tiskarski zavod, 1944).*

1945.

- »Nietzscheova filozofija poviesti«, *Spremnost* (Zagreb) 3 (1945), br. 151, p. 9.
- »Periklova smrt«, *Spremnost* (Zagreb) 3 (1945), br. 154, p. 10.
- »Politika mržnje«, *Spremnost* (Zagreb) 3 (1945), br. 159, p. 1.
- »Razmatranje o poviesnim zakonima«, *Spremnost* (Zagreb) 3 (1945), br. 163–164, p. 14.
- »Pismo o materijalističkoj filozofiji«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 7 (1945), br. 1305, p. 13.
- »Die politischen Richtlinien des Poglavnik. Gekürzte Wiedergabe aus dem Buch ‘Entwicklung des kroatischen Nationalismus’«, *Deutsche Zeitung in Kroatien* (Zagreb) 5 (1945), br. 81, p. 3.*⁵¹
- »Ein Kündler von Kroatiens Freiheit. Von Dr. Minister für Volksbildung. Aus der Schrift ‘Entwicklung des kroatischen Nationalismus’«, *Deutsche Zeitung in Kroatien* (Zagreb) 5 (1945), br. 33, pp. 3.*

1993.

Uvod u filozofiju poviesti (Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 1993).

⁵⁰ *Nova Hrvatska* dnevne su novine koje su izlazile u Zagrebu u vrijeme NDH. Prvi naziv im je bio *Novi list*, koji mijenjaju u studenom 1941. Posljednji broj izašao je u svibnju 1945. godine.

⁵¹ *Deutsche Zeitung in Kroatien* njemačke su dnevne novine koje su izlazile na teritoriju NDH od 1941. do 1945. godine.

1995.

»Starčević i Strossmayer na Saboru 1861.«, u: *Hrvatski domoljub Josip Juraj Strossmayer: ogledi*, uredio Ivo Padovan (Zagreb: HAZU, 1995).^{*52}

2000.

»Oswald Spengler«, u: Oswald Spengler, *Propast Zapada*, Sv. 2: Svjetskohistorijske perspektive (Zagreb: Demetra, 2000), pp. 501–511.^{*53}

2003.

»O podrijetlu i smislu države«, *Novi Kamov* (Rijeka) 3 (2003), br. 9, pp. 60–72.^{*54}

Periodizacija Makančeva djela

U ovoj bibliografiji popisali smo ukupno 160 bibliografskih jedinica za radove koje je Makanec objavio za života, od kojih 91, označena znakom *, nije uvrštena u 'cjelovitu' bibliografiju Enisa Zebića. Stoga je i bilo važno ispraviti taj nedostatak uz opetovanu opasku: ni ovo nije cjelovita bibliografija djela Julija Makanca, jer je zasigurno u mnogobrojnoj međuratnoj i endehaškoj periodici skriven još koji njegov tekst.

Na temelju kronološkog pregleda Makančevih tiskanih radova mogli bismo utvrditi tri razdoblja njegovoga stvaralaštva:

1. 1923–1934. s 53 bibliografske jedinice;
2. 1935–1940. sa 16 bibliografskih jedinica;
3. 1941–1945. s 91 bibliografskom jedinicom.

Ta razdoblja nisu tematski strogo odijeljena jer se pojedine teme koje prevladavaju u jednom razdoblju mogu naći i u drugim, ali možemo jasno utvrditi intelektualnu i političku preokupaciju koja prevladava u svakom pojedinom razdoblju.

U prvom razdoblju političko i intelektualno djelovanje Julija Makanca očituje određene liberalne političke sklonosti, dok u drugom razdoblju Makanec čini otklon od liberalnih prema konzervativnim, odnosno autoritarnim stajalištima, da bi ta tendencija na kraju svojevrzni vrhunac doživjela u razdoblju NDH.

⁵² Tekst je izvorno objavljen u: »Starčević i Strossmayer na saboru 1861«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 8 (1935), br. 9, pp. 449–455.

⁵³ Tekst je izvorno objavljen u: »Oswald Spengler«, *Obzor* (Zagreb) 66 (1925), br. 240, pp. 2–4.

⁵⁴ Dio teksta iz knjige *O podrijetlu i smislu države* objavljene 1939. godine.

Naime 1936. godine Makanec je objavio svoje posljednje priloge u *Jutarnjem listu* i *Obzoru*,⁵⁵ u kojima je inače do 1941. godine objavio najviše priloga, te se okreće *Hrvatskoj reviji* i Matici hrvatskoj. Kao što su dosadašnja povijesna istraživanja pokazala, upravo je Matica hrvatska tijekom druge polovice 1930-ih, zbog trajne unutarnje političke krize u Kraljevini Jugoslaviji, postala jedan od najdosljednijih kritičara takvoga stanja te se priklanjala vanjskopoličkim stajalištima (revizija versajskog mirovnog ugovora) nacističke Njemačke i fašističke Italije.⁵⁶ Tek nakon uspostave NDH i njegovim djelatnim sudjelovanjem u aktivnostima Ustaškog pokreta, u pojedinim Makančevim tekstovima mogu se pronaći stavovi koji su u suprotnosti s onima objavljenima ranije.

Makančevo filozofsko djelo

Stoga je opravdano cjelokupno stvaralaštvo ovoga hrvatskoga filozofa podijeliti na tri razdoblja. U prvom razdoblju od 1923. do 1934. godine prevladavaju filozofske teme (filozofija politike, filozofija povijesti), prikazi značajnih filozofa i njihovih djela (Oswald Spengler, Karl Jaspers, Friedrich Nietzsche, G. F. W. Hegel itd.), kao i ostale opće kulturne teme (hrvatska i svjetska glazba, književnost, povijest). Unutar produkcije prvoga razdoblja objavljeni su sljedeći filozofski tekstovi Julija Makanca:

1. »Etičke ideje u hrvatskom seljačkom pokretu«, *Hrvatski list* (Osijek) 4 (1923), br. 186, pp. 2–3; br. 187, pp. 2–3; br. 188, pp. 2–3; br. 189, pp. 2–3, dakle u četiri nastavka;
2. »U sumraku svijesti (Povodom knjige A. Bazale o okultizmu)«, *Hrvat* (Zagreb) 4 (1924), br. 1424, p. 7;
3. »Mučenik misli. K 80-godišnjici rođenja F. Nietzschea (s portaitom)«, *Obzor* (Zagreb) 65 (1924), br. 127, pp. 1–2;
4. »Teorija relativiteta, povodom knjige dr. Sime Markovića o Einsteinovoj teoriji«, *Obzor* (Zagreb) 65 (1924), br. 295, pp. 1–3;
5. »Moral i politika«, *Hrvat* (Zagreb) 6 (1924), br. 1211, p. 1;
6. »Iz nauke i filozofije, napisao dr. Sima Marković, Beograd 1925.«, *Obzor* (Zagreb) 66 (1925), br. 58, p. 2;
7. »Oswald Spengler«, *Obzor* (Zagreb) 66 (1925), br. 240, pp. 2–4;
8. »Unamunov problem, povodom njemačkog prijevoda Unamunovog djela 'O tragičnom osjećaju života'«, *Obzor* (Zagreb) 67 (1926), br. 144, p. 2;

⁵⁵ I *Jutarnji list* i *Obzor* uz ostale su ugledne novine i časopise liberalne provenijencije bili obustavljeni nakon 10. travnja 1941. godine.

⁵⁶ Usp. Višeslav Aralica, *Matica hrvatska u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj* (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2009), 15–75.

9. »Spoznaja i spoznajna teorija, napisao dr Vuk Pavlović, izdao potporom Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1926.«, *Obzor* (Zagreb) 67 (1926), br. 118, p. 2;
10. »Estetski doživljaj«, *Savremenik* (Zagreb) 21 (1928), br. 4–5, pp. 204–209; br. 6, pp. 258–262; br. 8–9, pp. 364–372; dakle u tri nastavka;
11. »Svijest o krizi; Karl Jaspers: Die geistige Situation der Zeit, Berlin, Leipzig 1931.«, *Obzor* (Zagreb) 72 (1931), br. 284, p. 2;
12. »Nietzsche i Spengler«, *Obzor* (Zagreb) 73 (1932), br. 12, p. 2;
13. »Filozofija ekonomike. Povodom knjige Friedricha Gottl-Ottilienfelda *Wesen und Grundbegriffe der Wirtschaft*, Leipzig 1934.«, *Obzor* (Zagreb) 75 (1934), br. 171, p. 1;
14. »Krizna kapitalizma. Povodom knjige dra. K. Thalheima: *Werden und Wesen der modernen Wirtschaft*, Leipzig 1934.«, *Obzor* (Zagreb) 75 (1934), br. 184, p. 1.

U drugom razdoblju od 1935. do 1940. godine Makanec pretežno objavljuje u časopisima Matice hrvatske, a 1936. posljednji put surađuje u *Obzoru*⁵⁷ i *Jutarnjem listu*.⁵⁸ Godine 1938. objavljuje prvu, a 1939 drugu svoju knjigu.

Filozofski opus toga drugoga razdoblja čini pet članaka i dvije knjige:

1. »Jaspersova filozofija današnjice«, *Hrvatska revija* 8 (Zagreb, 1935), br. 5, pp. 252–258; br. 6, pp. 320–325; dakle u dva nastavka;
2. »Jedna aktualna knjiga. Slobodan Jovanović: Iz historije političkih doktrina. (Platon, Machiavelli, Burke, Marx), Beograd 1935.«, *Obzor* (Zagreb) 76 (1935), br. 174, p. 2;
3. »Hegel i Spengler«, *Hrvatska revija* 10 (Zagreb, 1937), br. 7, pp. 366–370; br. 8, pp. 423–426; dakle ponovo u dva nastavka;
4. »Religija i život, Stj. Zimmermann 'Religija i život'«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 9 (1938), br. 9, pp. 494–495;
5. »Ličnost u današnjem svijetu«, *Hrvatsko kolo* (Zagreb) 19 (1938), knj. 19, pp. 223–236;
6. *Marksistička filozofija prirode* (Zagreb: Matica hrvatska, 1938);
7. *O podrijetlu i smislu države. Uvod u noviju filozofiju države* (Zagreb: Matica hrvatska, 1939).

Treće razdoblje obuhvaća tek četiri posljednje godine života Julija Makanca, od travnja 1941. do svibnja 1945. godine u kojem prevladavaju političke teme povezane s nizom njegovih dužnosti u tom razdoblju, od pozicije dužnosnika u organizaciji Ustaške mladeži (1941–1943), preko kratkotrajne profesure filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (od ožujka do listopada 1943)

⁵⁷ »Između fašizma i komunizma«, *Obzor* (Zagreb) 77 (1936), br. 256, p. 2.

⁵⁸ »Klevetnicima Zrinjskog i Frankopana«, *Jutarnji list* (Zagreb) 26 (1936), br. 8713, p. 7.

pa do dužnosti ministra narodne prosvjete (listopad 1943. – svibanj 1945). Unatoč intenzivnom političkom životu, Makanec nije zanemario niti bavljenje filozofskim temama, koje su također povezane uz filozofiju politike i povijesti kojima se bavio i prije osnutka NDH, ali ipak u mnogo manjoj mjeri negoli do travnja 1941. godine. Filozofska djela iz ovoga razdoblja su:

1. »Filozofija i svijet«, *Hrvatska revija* (Zagreb) 15 (1942), br. 1, pp. 2–9;
2. »Auktoritativni sustav«, *Spremnost* (Zagreb) 1 (1942), br. 24, p. 2;
3. »Uzpon i slom liberalne demokracije«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 56, p. 3;
4. »Razvoj državne misli od Platona do Hegela«, *Prosvjetni život* (Zagreb) 2 (1943), br. 16–17, pp. 410–411;
5. »Kant«, *Prosvjetni život* (Zagreb) 2 (1943), br. 16–17, pp. 429–433;
6. »Platonova idealna država, uz hrvatski prijevod Platonova spisa o državi i državniku«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 62, p. 3;
7. »Tragična srž kulture, o duševnosti i kulturi – povodom prijevoda Sprangerovih 'Oblika života' u izdanju MH«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 82, p. 11;
8. »Odkriće politike (Machiavelli i machiavelizam)«, *Spremnost* (Zagreb) 2 (1943), br. 85, p. 7;
9. *Razvoj državne misli od Platona do Hegela* (Zagreb: Ustaški nakladni zavod, 1943)
10. »Nazor o svietu i političke nauke. Uz osnutak 'Radne zajednice za nazor o svietu i političke nauke' .«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 5 (1943), br. 682, p. 3;
11. »Poviest i vječnost. Možemo li se smiriti u uvjerenju da sve mora imati svoj smisao«, *Spremnost* (Zagreb) 3 (1944), br. 111–112, p. 2;
12. »Nietzscheova filozofija poviesti«, *Spremnost* (Zagreb) 3 (1945), br. 151, p. 9;
13. »Razmatranje o poviesnim zakonima«, *Spremnost* (Zagreb) 3 (1945), br. 163–164, p. 14;
14. »Pismo o materijalističkoj filozofiji«, *Hrvatski narod* (Zagreb) 7 (1945), br. 1305, p. 13.

Makanec je napisao ukupno 35 filozofskih članaka⁵⁹ i objavio tri filozofske knjige. Ako promatramo njegovo filozofsko stvaralaštvo kroz prizmu tri navedena razdoblja djelovanja, u prvom i trećem nalazimo podjednak broj filozofskih članaka, ali je treće razdoblje vremenski više nego dvostruko kraće od prvoga. Međutim u drugome razdoblju od 1935. do 1940. godine Makanec je

⁵⁹ Nekoliko ih je tiskano u više nastavaka.

objavio čak dvije filozofske knjige. Stoga smatram da je filozofsko stvaralaštvo ravnomjerno raspoređeno kroz cijeli Makančev opus bez obzira na djelomično promjenjiv intenzitet.

Najveći broj Makančevih filozofskih članaka odnosi se na prikaze aktualnih knjiga (10 članaka), kao i filozofa koji su ga osobito interesirali (6 članaka) kao što su Karl Jaspers, Immanuel Kant, Oswald Spengler i Friedrich Nietzsche. Filozofija politike (5 članaka) i filozofija povijesti (4 članka) podjednako su zastupljeni u njegovim člancima. Ostalih deset filozofskih članaka možemo svrstati u opću kategoriju filozofskoga članka.

Što se tiče pitanja njegovih tekstova koji se bave aktualnim političkim temama, iz ovoga bibliografskog popisa proizlazi da se u razdoblju od 1941. do 1945. godine slijedom svojega djelovanja unutar Ustaškoga pokreta Makanec intenzivno bavio dnevopolitičkim temama (55 članaka). O kolikom se opsegu produkcije radi, dovoljno je usporediti tu vrstu članaka iz trećega razdoblja s onima iz prvoga (5 članaka) i drugoga (5 članaka), da bismo mogli zaključiti kako je Makančev interes za političke teme rastao zajedno s njegovim političkim angažmanom. Suprotno možemo reći o njegovom interesu za općekulturne teme kao što su književnost, umjetnost i kazalište. U prvom razdoblju svoga stvaralaštva Makanec je objavio čak 19 članaka kojima je zajednički nazivnik kultura, dok u preostala dva razdoblja takvih članaka nalazimo tek nekoliko.

Zaključak

Bibliografija Julija Makanca, predočena u ovom radu, znatno povećava broj dosad poznatih bibliografskih jedinica. Iako nije konačna, ona više nego dvostruko nadmašuje broj jedinica uvrštenih u 'cjelovitu bibliografiju' Enisa Zebića: 160 bibliografskih jedinica Makančevih tiskanih radova do njegove smrti prema 65 u Zebićevoj bibliografiji. Stoga je ova bibliografija novi i bolji temelj da se Makančev filozofski prinos ocijeni i smjesti u kontekst hrvatske filozofije 20. stoljeća.

S pomoću ove bibliografije može se Makančev spisateljski vijek razdijeliti u tri razdoblja: u prvom razdoblju 1923–1934. Makanec pretežito surađuje u *Jutarnjem listu* i *Obzoru*, glasilima liberalne provenijencije, u drugom 1935–1940. pretežito objavljuje u izdanjima Matice hrvatske, a u trećem 1941–1945. pretežito u izdanjima Ustaškoga pokreta.

U skladu s tom periodizacijom može se podijeliti i Makančevo filozofsko djelo. U prvom razdoblju Makanec objavljuje 14 članaka, od kojih su čak osam prikazi ili ogledi uz recentna filozofska izdanja Alberta Bazale, Sime Markovića, Miguela de Unamuna, Pavla Vuk-Pavlovića i Karla Jaspersa, u drugom

razdoblju objavljuje samo pet članaka, ali dvije knjige: *Marksistička filozofija prirode* (1938) i *O podrijetlu i smislu države* (1939), a u trećem, ratnom razdoblju 13 članaka i knjigu *Razvoj državne misli od Platona do Hegela* (1943).

Bibliography of Julije Makanec (1904–1945)

Summary

The bibliography of Dr Julije Makanec (1904–1945), published in this paper, contains 160 bibliographic units of his papers and books published in the period 1923–1945, whilst the bibliography published in Enis Zebić's book *Od liberalnog do autoritar-nog: Filozofija politike Julija Makanca* [*From Liberal to Authoritarian: Political Philosophy of Julije Makanec*] (2013) contained 65 units despite its pretensions to be complete. Although not final, the enclosed bibliography provides new and better foundations for the assessment of Makanec's philosophical contribution and its positioning within the context of Croatian philosophy of the twentieth century.

In this bibliography, his writings have been arranged chronologically into three periods: in the first, 1923–1934 period, Makanec mostly collaborated in *Jutarnji list* and *Obzor*, newspapers of liberal provenance, in the second, 1935–1940, he mainly published in the editions of *Matica hrvatska / Matrix Croatica*, and in the third, 1941–1945 period, in the publications of the Ustashe movement.

Makanec's philosophical work also falls within the given periodisation. In the first period he published 14 articles, as many as eight of which are reviews or essays covering recent philosophical publications by Albert Bazala, Sima Marković, Miguel de Unamuno, Pavao Vuk-Pavlović, and Karl Jaspers, in the second period he published only five articles, yet two books: *Marksistička filozofija prirode* [*Marxist Philosophy of Nature*] (1938) and *O podrijetlu i smislu države* [*On the Origin and Purpose of the State*] (1939), and in the third, war period, 13 articles and a book *Razvoj državne misli od Platona do Hegela* [*Development of Political Philosophy from Plato to Hegel*] (1943).

Key words: Julije Makanec, bibliography, Croatian philosophy of the 20th century, political philosophy, philosophy of history; Albert Bazala, Sima Marković, Miguel de Unamuno, Pavao Vuk-Pavlović, Karl Jaspers, Marx, Platon, Hegel